THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINEBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street — Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd 1913

ענטזאגט זיי ניט אין שטיצע

צו די אלע צרות, וואס די אידען שטעהן יעצט איים אין רוסלאנד פון דער מלחמה, איז צוגעקומען נאך א נייע מכה — פערפלייצונגען.

די אידישע צייטונגען, וואס קומען אן פון רוסלאנד דערצעהלען זייגען פערפלייצונגען וואס האבען פאסירט אין פאלאצק (ווייטעבסק. גובי.) דערעזונא (זידלנער גוב.) לובאן מינסבער גוב. אלעקסאנדריא (וואלין) און א רייהע אנדערע שטעדט.

דאס וואס דאס מלחמה־פייער האט געלאזט, פערניכטעט יעצט דאס וואסער.

צו דער גרויסער צאהל פון אידישע ארימע, איז יעצט צוגעקומען נאך א מחנה, אזעלכע וואס האבען ביז יעצט געשטיצט די מלחמה־קרבנות.

טרייערינ איז יעצט דאס אידישע לעבען אין יענעם „ארץ הדמים", א גאנץ פאלק איז צו „בעטעל־ברייט" געבראכט געווארען, און דאך שטעהן מיר גליקליכערע פון דערווייטען, הערען צו זייער געזווין, זעהן זייערע טרעהרען, און מאכען זיך ניט ווייענדיג.

די דריי מיליאן אידען פון אמעריקא און קענערע האבען נאך ניט אפילו געשאפען קיין מיליאן דאלאר פאר דיזע אומגליקליכע אונזערע, פאר אונזער בלוט און פלייש. וועלכע ווערען דערווארגען פון דער בלוטיגער צארישער רעגיערונג.

דרייסיג טויזענד אידען פון טאראנטא האבען געשאהען אלע צוזאמען די אונבעדייטענדע סומע פון צוויי טויזענד דאלאר, צו דער צייט, וואס פאר אנדערע גויאישע פאנדען זענען אין עטליכע טעג געשאפען געווארען פיעל מעהר.

און זאל דער אמת געזאגט ווערען. אפילו די געשאפענע סומע, בעשטעהט אין גאנצען פון קוואדעדריגע ביז דאלארדריגע נדבות, וואס דאס מיינט אז דאס געלד איז געקומען פונ'ם ארימען און מיטעלען קלאס.

די יעניגע אידען, אבער וואס קענען געבען גרעסערע סומען, און גיבען עס טאקי פאר פיעלע ניט־אידישע אונטערנעהמונגען, זענען גע־בליבען טייב פאר אלע איפרופען און זייערע קעשענעס זענען געבליבען געשלאסען פאר דער אידישער נויטה, פא רדער נויטה פון זייערע אייגענע ברידער, פאר'ן אומגליק פונ'ם אידישען פאלק.

ניט וויכטיג איז זיך יעצט צו גרובלען אין די אורזאכען, וואס עס איז אזוי דער פאל.

עס איז אנגעניגענדע שאנדע, וועלכע קען מיט קיינע תירוצים ניט פערענטפערט ווערען.

אבער צו דיזע אלע אידען, די אידען פון ראזדייל, פאלמערסטאן, און פארקדייל רעדען מיר ניט היינענט, ווייל מיר ווייסען, אז אונזערע ווערטער וועלען צו זיי ניט דערגרייכען.

פיעלע פון זיי שעהמען זיך אפילו צו נעהמען א אידישע צייטונג אין דער האנד אריין.

וואס געהט איהר 10 סענטיגע און דאלארדיגע אידען אבער ווייטער טהון פאר די מלחמה קרבנות?

דער חיפס קאנפערענץ, וואס עקזיסטירט דא אין שטאדט פאר די אומגלוקליכע אפפער האט אנערקענט, אז זיינע קוחות זענען איסגע־שעפט, און בעשלאסען צו ווענדען זיך צו די ארגאניזאציעס און פעראיי־גען, אז זיי זאלען אויף זייער אייגענער אינציאטיווע מאכען געלד זאמ־לונגען און אונטערנעהמונגען פאר די מלחמה קרבנות.

איין ארגאניזאציע, די „סיטי קאמיטע" פון די „ארבייטער רינג" כרעגטשעפט האט שוין אראנזשירט אזא אונטערנעהמונג.

וועט זייער בייספיעל נאכגעפאלגט ווערען?

וועלען זיך אויך אנדערע ארגאניזאציעס, ארגנטערנעהמען א מוסר השכל פון זיי?

רופט זיך אב אידישע ארגאניזאציעס!

די מלחמה קרבנות גייטהיגען זיך אין שטיצע, אין פיעל שטיצע. ענטזאגט זיי עס ניט!

—(: :)—

דער גערעטעניש און דער יקרות

אין די קענעדער צייטונגען איז די וואך ציפוקט געווארען די גוטע בשורה וועגען דעם, אז הייראהער וועט זיין א גרויס גערעטעניש.

אמאהל האט א גערעטעניש בעדייטעט, א זול, ביליגע לעבענס־מיטלען, ווען דאס פאלק פערשפארט צו הונגערען.

יענע צייטען זענען שוין אבער לאנג פאראיבער. די פרייזען אויף לעבענס־מיטלען ווערען מעהר ניט בעשטימט פון די נאטירליכע בעדינ־גונגען, נאר לייט'ן ווילען און וואנוש פון די טראסטס, אייזענבאהן קאמפאניעס און זייערע פריינד.

די פרייזען ווערען ניט בעשטימט לויט דער ערנטע, נאר לויט ווי־פיעל פראפיט די טראסטס און די קאמפאניעס דארפען מאכען, ניט קוקענ־די אויף דעם צו עס איז געווען א גערעטעניש אדער ניט.

אפטמאהל ווערען פון זיי פהאדוקטען פערניכטעט, ווען דיזער איבערפלוס פון לעבענס־מיטלען קען שאדען דעם אנגקומענעם מארק פרייז.

טענען די פעלדער זיין רייך מיט תבואה, די גערטנער מיט פרוכט און גרינס, ביז וואנען עס קומט אבער צום קאנסומער, ווערט דער צעטעל פון פראפיטען זעהר גרויס.

עס נעהמט די אייזענבאהן קאמפאניע גרויסע פרייזען פאר צופיה־רען עס.

די אגענטען, האלסיילערס און פערשיעדענע ריטיילערס, יעדער איינער שטעלט זיך פראפיט, אזוי אז ביז וואנען די הויז־פרוי קויפט דעם נויטיגען פראדוקט דארף זי בעצאהלען פון 100 ביז 300 פראצענט טייערער פונ'ם פרייז וואס דער פארמער האט בעקומען, אום זיי אלע זאל־לען האבען פון וואס צו ציהען זייערע פראפיטען.

אומזיסט איז דארום די שמחה מיט'ן גערעטעניש.

אומזיסט איז דער יובעל.

די בעפעלקערונג וועט זא זיי זא בלוטען אין די הענד פון די טראסטס און רייכע קאמפאניעס, מיט א גערעטעניש זיי אהן א גערעטעניש.

כל זמן דער פראפיט וועט ניט בעגרענעצט ווערען, וועט דאס פאלק ליידען פונ'ם יקרות, ניט קוקענדיג אויף גערעטענישען.

דער סענאט פון קענעדע

פון א. ב. בעטהון.

אידיש פון ס. סאנטאפ.

3

אין דעם יאהר 1911 נאך סיר וויל־פרעד לאריערס נייערעלאגע, האט זיין נאכפאלגער — סיר ראבערט בארדען איינ־געזעהן, וואס פאר א נוצען א סענאט, ציזאמענגעשטעלט פון א פארטיי מאשין, קען ברענגען אין דעם פאל מיט דעם נייי־ווי ביל צ. ב. ש. האט דער סענאט, וועל־כער איז ציזאמענגעשטעלט געווארען פון א מאן, וועמען דאס פאלק האט גירערנע־שטימט אלס פרעמייער, פערווארפען א גע־זעץ, וועלכער איז דורכגענאנגען מיט א גרויסע מאיאריטעט אין דעם הויז אף קאמאנס, וועמענס מיטגלייערער זענען גע־וועהלט געווארען פון דעם פאלק אליין. נאטירליך אויב דער סענאט פון קענעדא האט אן עקזיסטענץ בערעכטיגונג קען מען נאך, אויף דעם גרונד פון דעם אנ־גענעבענעם פאל, ניט זאגען אז דער סע־נאט דארף ניט עקזיסטירען העכסטענס וואס מען וועלט געקענט טהאן אין דעם פאל איז — קריטיקירען די האנדלונג פון דער אינסטיטוציע.

דער סענאט אבער האט קיין עקזיס־טענץ בערעכטיגט, די מיטגלייעדער וועד־רען ניט ערזעהלט פונ'ם פאלק און זיי נען צום פאלק ניט פעראנטווארטליך פאלגליך קענען זיי בעטריגען די בירגער פון קענעדא ווען זיי ווילען גוט, און זיי טהוען עס טאקע.

די אמעריקאנער און קענעדער בירי־גער בעטיטעל זייערע רעגיערונגען מיט דעם נאמען דעמאקראטיע. ניט נאר דענ־קען זיי, אז דער נאמען איז פאסענד נאר עס איז בייזיי אויך איינגעווארצעלט די מיינונג אז זייערע רעגיערונגען זיינען איינציגע, אמת'ע, פאלקאמענע דעמאקראַ־טיע?

א פאלקס רעגיערונג, א לאנד וואו דאס פאלק אליין ערזעהלט איהרע געזעצגע־בער און רעגיערער האט א רעכט אויף דעם נאמען. אויב אבער איז א לאנד גע־פינט זיך א קערפערשאפט, אדער אינדי־ווידיאומס, וועלכער רעגיערט אהן דער צו־שטימונג פון דעם פאלק, דאן איז דאס לאנד ניט דעמאקראטיש.

דער סענאט פון די פעראייניגטע שטאַ־טען איז אין גרונד מעהר דעמאקראטיש ווי דער סענאט פון קענעדא, דאך איז ער גאנץ ווייט פון א דעמאקראטישע אינס־טיטוציע, פאר דער לעצטער צייט האט דער סענאט פון די פעראייניגטע שטאאַ־טען פערווארפען אדער פערקריפעלט וויכ־טיגע געזעצע, וועלכע זענען דורכגענאנ־גען די „האוז אף רעפרעזענטיטווס", א געזעצגעבערישע קערפערשאפט, וועלכע איז צוזאמענגעשטעלט אויף ווירקליך דע־מאקראטישע יסודות.

אין קענעדא איז דאס זעלבע, דער נייי־ווי ביל, וועלכער איז דורכגענאנגען מיט א מאיאריטעט אין דער האוז אף קאמאנס וועמענס מיטגלידער זענען פערזיכערען אונז, אז דער אויבענדערמאהנטער ביל האט ניט אויסגעדריקט דעם ווילען פון פאלק, אז די ברייטע מאסע איז ניט גע־ווען אונצופרידען ווען דער ביל איז פון סענאט פערווארפען געווארען. דאס איז אבער ניט קיין ארגומענט.

די רעגיערונג איז ניט קיין שטענדיג, אמאל איז די קאנסערוואטיווע פארטיי אין קראפט און די ליבעראלע און אפאזי־ציע און אמאל פערקעהרט, די מיטגליע־דער פון סענאט ווערען אבער בעשטימט פאר'ן נאנצען לעבען. ביי די אומשטענדען קומט עס אויס, אז א פארטיי, וועלכע דאס פאלק האט גיערערגעשטימט האט איהרע מיטגלייעדער אין סענאט און האלט א ואיהר קראפט געגען דעם ווילען פון פאלק, א געזעץ, וועלכער געהט דורך אין „האוז אף קאמאנס" קען מען פערווארען אין סענאט וועמעס מיטגלייעדער גע־הערען צו א פארטיי וועלכע האט פער־לוירען דאס צוטרויען פונ'ם פאלק.

מען זאגט אונז אויך אז דער נייווי ביל איז ניט געווען קיין עלעקשאן אישו. מאנ־כע „ליבעראלע" צייטונגען פערזיכערען אונז, אז דער אויבענדערמאהנטער ביל האט ניט אויסגעדריקט דעם ווילען פון פאלק, אז די ברייטע מאסע איז ניט גע־ווען אונצופרידען ווען דער ביל איז פון סענאט פערווארפען געווארען. דאס איז אבער ניט אמת. דער שרייבער פון דיזע ציילען, וועלכער האט אין יענער צייט דורכגעריזט א געוויסען טהיל פון קענע־דא האט די שטימונג צווישען די מאסען ניט געזעהען.

נאטירליך עס גיבען א סך ליבעראלען וועלכע בענוגענען זיך מיט דער מיינונג פון זייערער פארטיי הערשער אין דער מיינונג ארגאנען. — קאנסערוואטיווען פון דעם זעלבען סארט זענען אויך דא געווען, דאס געווען דאפיר דער ביל זאל ווערען א גע־זעץ. די קאנסערוואטיווען זיינע זאוך אלע געווען פאר דעם ביל, נאכין מעגליך, אז די מאיאריטעט קאנסערוואטיווען האב־בען ניט גערעגנקט אזוי אויס איבערצייי־גונג, נאר ווייל די פארטיי האט געהייסען עס איז אבער א פאקט, אז ווען דער נייווי ביל וואלט געקראגען א פאפולערע אפשטימונג וואלט ער דורכגענאנגען מיט א גרויסער מאיאריטעט.

ווען מר. בארדענס פלאן וואלט ברייט דיסקוטירט געווארען, וואלטען זאגאר די ליבעראלען צוגעשטימט, עס איז דאך קלאהר ווי דער טאג, אז די מאיאריטעט אין סענאט, וועלכע האט דעם ביל פער־ווארפען האט ניט געהאנדעלט אויס איי־בער־צייגונג, נאר אויף פארטיי פאטריא־טיזם. די „דעבאטע", וועלכע דער סענאט האט דאן אנגעפיהרט צייגט קלאהר די לעכערליכקייט פון דער האנדלונג. דער פיהרער פון דער מאיאריטעט א הייסער אימפעריאליסט, האט מיט זיין „אראטאָ־רישער קונסט" ארויסגעבראכט, אז דער נייווי ביל שטעלט אין געפאהר אונזער אויטאָנאָמיע דערפאר איז עס די פליכט פון דער ביל איז דורכגעגאנגען אין דער הויז אף קאמאנס, וועלכע איז ערזעהלט פון סענאט דעם ביל צו פערווארפען.... אמת, פאלק, אבער עס איז דאן ניט גע־ווען קיין עלעקשאן אישו, פאלגליך דארף דאס פאלק ביי דעם נעקסטען עלעקשאן אויסדריקען זייער פערלאנג".

איז עס ניט לעכערליך?

— א קערפערשאפט אויסגעקליבען פון א פאליטישען וועמען דאס פאלק האט נ־ערערגעשטימט. און ארונטערגעזעצט פון אמט, געהט בעשיצען די רעכטע פון פאלק.

די ירושה פון דער מלחמה

מורא'דיג חושך'דיג איז דאס בילד פון דער צוקונפט פון איירופא, וועלכע גע־לערהט מאהלען פאר אונז. דורות פון שווערלייגונג, פון פיזישע און גייסטיגע קריפעלס וועלען פערנעהמען דעם פלאץ פון די געזונדע. די ווייעגלאך פון אייר־אפא וועלען זיין פול מיט קראנקע קינ־דער, — קראנקע אין גייסט און אין קערפער. דאס וועט זיין דער פריז וואס יעדע נאציאן וועלכע בעטהייליגט זיך אין דער מלחמה וועט מוזען בעצאהלען.

אזוי בעהויפטען געלעהרטע, וועלכע גיבען זיך אב מיט שטודירען די יעצטיגע מלחמה און מיט די פאלגען, וואס וועלען קומען שפעטער, ווען דער דויך פון די קא־נאנען וועט זיך מעהר ניט זעהען און פריע דען וועט ווידער הערשען אויף דער וועלט צוזאמען מיט'ן פריעדען וועלען קומען די מיליאנען קרבנות פון דער צוקונפט מיט זייער וויסטען, חושך'דיגען אויסזעהען און געמאטערטער עקזיסטענץ.

דאס איז ניט דאס ערשטע מאהל, וואס דיווייסענשאפט גיט זיך אב מיט שטודירען די טרויעריגע רעזולטאטען און פאלגען פון א מלחמה. היינטיגס מאהל אבער גיט זיך די וויסענשאפט אב בעזונדערס מיט איהר ארבייט פון זוכען און פארשען.

דאס איז הערפאר וואס די היינטיגע מלחמה איז אזוי פיעל גרעסער און שרעק־ליכער און אזוי פיעל מעהר מענשען זיינען אין איהר בעטהייליגט.

אין אלע אנדערע מלחמות און הריגות צווישען מענשען און מענשען זיינען די פאלגען געווען נענוג טרויעריג, א חוץ די אויסגעהרג'עטע און פערוואונדעטע זיינען אין יעדער מלחמה געפאלען מאסען אפ־פער צו פערשיעדענע קראנקהייטען. אזוי צום ביישפיעל איז עס בעוויזען געווארען אז פאר יעדען סאלדאט וואס איז גע־פאלען טויט אדער פערוואונדעט זיינען פיער אנדערע געפאלען פון קראנקהייטען וועלכע דער מלאך המות האט פערשפרייט איבער די שלאכטפעלדער.

ביסלעכווי האט אבער די וויסענשאפט גובר געווען דעם מלאך המות, און געפונען וועגען און מיטלען ווי צו פערמיידען דיא אונגעהויערע לעבענס פערלוסטען דורך קראנקהייט. די מאדערנע ארט און ווייזע ווי מען פיהרט א קריעג האט זאגאר מיט־געהאלפען דערין, וואס וועגיגער מענשען פאלען טויט אויף'ן שלאכטפעלד.

דערפאר האט אבער די וויסענשאפט נאך גאר ניט אויפ געטהאן געגען דיאנד־ערע 'נאטירליכע אורזאכען", פון וועלכע אזוי פיעל מענשען וועלען אריסגעהן ער־גער ווי געשטארבען, אלס דירעקטע פאלגע פון דער מלחמה.

דיעזע נאטירליכע אורזאכען" זיינען דער רעזולטאט פון די מאדערנע כלי משחית, ווי בעלאגערונגס קאנאנען, פעלד־קאנאנען, שנעל שיסענדע ביקסען, וועלכע מאכען אן אזא פערטויבענדען שרעקליכען געבריל אויף די שלאכטפעלדער, אז די סאלדאטען וואס געפינען זיך פערבלייבען נערוועזע קאליקעס אויף זיי־ער קאנצען לעבען.

אזוי צום ביישפיעל, ערקלעהרען נע־לעהרטע, אז די יעניגע סאלדאטען, וועלכע לאדען אן און שיסען מיט די גרויסע מעכ־טיגע קאנאנען ווערען נערוועזע צובראַ־כענע שארבענס אין א גאנץ קליינער צייט. יעדעס מאהל וואס א גרויסער קאנאן שיסט אויס, ווירקט דער קראך אויף זייער נאנצען נערוועזען סיסטעם. זיי ווערען ערשי־טערט, צובראכען גייסטיג און קערפער־ליך.

ווי פיעלע מיליטערישע בעאבאכטער בעהויפטען, איז עס פון גאנץ געוועהנ־ליכער ערשיינונג צו זעהען ווי יונגע פאלק־קאם געזונדע קרעפטיגע סאלדאטען, זיינ־קען בעוואוסטלאז צו דער ערד נעבען זיי־ערע קאנאנען. דאס קומט פון קיין אנדער אאך ווי נור פון נערוועזע ערשיטערונג.

ווי געלעהרטע בעהויפטען זיינען אזעלכע סאלדאטען רואינריט קערפערליך און גייסטיג. — אויף זייער גאנצען לע־בען. זיי קענען זיך קיין מאהל ניט ער־האלען, און זייערע קינדער קריגען בירי־שה די צוישטערטע, קראנקע נערוועזע פון זייערע עלטערען, מיט טרויעריגען רע־זולטאט וואס אז זיי וועלען אויסוואסען וועלען זיי בלייבען אייביגע קריפעלס.

אבער די יעניגע וואס ארבייטען ביי די קאנאנען זיינען בלויז א קליינער פראצענט פון דיסאלדאטען וואס בעטהייליגען זיך אין דער מלחמה, און די איבערינע זיינען אויך אזוי אויסגעשטעלט צו געפאהרען, וועלכע ברענגען מארך און נערוועזע ערשי־טערונג. די סאלדאטען וועלכע געפינען זיך אין די גראבענס און די וועגיגע וואס קעמ־פען אויף די אפענע שלאכטפעלדער — קיין איינער פון זיי בלייבט מיט גאנצע נערוועזע.

דר. הארדליקא, דער אויבער אויפזע־הער אדער קוראטאר פון דעם נעשאנעל מוזעאום, וועלכער איז א בעוואוסטער גע־לעהרטער און אנטראפאלאג, זאגט וועגען דעם ענין פאלגענדעס:

די מיליאנען סאלדאטען אין א מא דערנער מלחמה קענען ניט אויסמיידען די אונגליקליכע פאלגען פון די נייעסטע עקספלאדירענדע פולווער שטאפען, וועלכע ווערען יעצט בענוצט. פיעל בעסער פון אן אלגעמיינעם מענשליכען שטאנדפונקט איז שוין ווען דער סאלדאט ווערט געטייטעט אויף'ן שלאכט פעלד. זיינע ליידען זיינען קלענער, אבער וואס איז נאך וויכטיגער, עס ליידען דאביי ניט קיינע אונשולדיגע קינדער.

אין דער יעצטיגער מלחמה זיינען בע־טהייליגט וועניגסטענס 15 מיליאן מענ־שען, א העלפט פון זיי פיליכט מעהר נאך שטעלט צוזאמען די בעסטע כחות. וואס די בעטהייליגטע נאציאנען אין דער מלחמה האבען פערמאגט. ווען די מלחמה זאל אזוי אנהאלטען וואסערע 12 מאנאַ־טען וועלען אפשר 80 פראצענט זיי אומ־קעהרען צוריק אהיים לעבעדיגע. אבער וויפיעל פון די 80 פראצענט וועלען זיין פאלשטענדיג רואינירט אין גזונד — גייסטיג און קערפערליך? דיעזע וועלען צו זאמענשטעלען די גרויסע ארמיי פון כראָ־נישע קראנקע, פון אינוואלידען, פון אנ־געשטעקטע מיט רהומאטיזם, מיט נור־ראסטהעני און מיט טאנערערע אונהייל־באר־ע פעהלערען... דיעזע מענער צוזאמען וועל־לען מיט זיך פארשטעלען א פיעל גרעסע־רען פערלוסט אין יעדען הינזיכט, ווי די צאהל וואס וועלען געטויטעט ווערען.

הונדערטע טויזענדע פון די טהייל־ווייז קראנקע און זייערע פיערשיידענע פעה לערען — קראנקהייטען און שוואכקייטען וועלען זיך אומבעדינגט אבזופען אויף די קומענדע דורות. דאס איז ניט געמאהלען קיין שווארצעס בילד, דאס זיינען פאק־טען וועלכע שטארצען אין די איינען פון געלעהרטע און איבערהויפט פון דאקטו־רים און די יעניגע וואס גיבען זיך אב מיט שטודירען פון דעם וואהלזיין פון דער מענשהייט.

מיר דוכט זיך, אז ווען עס וועט קו־מען צו שליעסען די רעכענונגען נאך דער געווען דאפיר דער ביל זאל ווערען א גע־זעץ. די קאנסערוואטיווען זיינע זאוך אלע געווען פאר דעם ביל, נאכין מעגליך, אז די מאיאריטעט קאנסערוואטיווען האב־בען ניט גערעגנקט אזוי אויס איבערצייי־גונג, נאר ווייל די פארטיי האט געהייסען עס איז אבער א פאקט, אז ווען דער נייווי ביל וואלט געקראגען א פאפולערע אפשטימונג וואלט ער דורכגעגאנגען מיט א גרויסער מאיאריטעט.

ווען מר. בארדענס פלאן וואלט ברייט דיסקוטירט געווארען, וואלטען זאגאר די ליבעראלען צוגעשטימט, עס איז דאך קלאהר ווי דער טאג, אז די מאיאריטעט אין סענאט, וועלכע האט דעם ביל פער־ווארפען האט ניט געהאנדעלט אויס איי־בער־צייגונג, נאר אויף פארטיי פאטריא־טיזם. די „דעבאטע", וועלכע דער סענאט האט דאן אנגעפיהרט צייגט קלאהר די לעכערליכקייט פון דער האנדלונג. דער פיהרער פון דער מאיאריטעט א הייסער אימפעריאליסט, האט מיט זיין „אראטאָ־רישער קונסט" ארויסגעבראכט, אז דער נייווי ביל שטעלט אין געפאהר אונזער אויטאָנאָמיע דערפאר איז עס די פליכט פון דער ביל איז דורכגעגאנגען אין דער הויז אף קאמאנס, וועלכע איז ערזעהלט פון סענאט דעם ביל צו פערווארפען.... אמת, פאלק, אבער עס איז דאן ניט גע־ווען קיין עלעקשאן אישו, פאלגליך דארף דאס פאלק ביי דעם נעקסטען עלעקשאן אויסדריקען זייער פערלאנג".

איז עס ניט לעכערליך?

— א קערפערשאפט אויסגעקליבען פון א פאליטישען וועמען דאס פאלק האט נ־ערערגעשטימט. און ארונטערגעזעצט פון אמט, געהט בעשיצען די רעכטע פון פאלק.

די ערפאהרונג פון אן אמעריקאנער מלחמה קארעספאנדענט אין רוסלאנד

דזשאהן פ. באסס דערצעהלט ווי אזוי ער און דער ענגלישער קארעספאנ־דענט, פערסיוואל גיבאן, זיינען פערדעכטיגט און פערהאלטען געווארען אלס שפיאנען אין ווילנא.

דער אמעריקאנער קארעספאנדענט דזשאהן פ. באסס, וועלכער האט פער־בראכט א שטיקעל ציט אין די מלחמה־געגענדען אין רוסלאנד, גיט איבער זיין אינטערעסאנטע ערפאהרונג אין א בריעף צו אן אמעריקאנער צייטונג. ער דער־צעהלט ווי אזוי ער און אן ענגלישער קא־לעגע זיינען פערדיכטיגט געווארען אלס דייטשע שפיאנען, און ווי די מיליטערישע באאמטע פון דעם צאר האבען זי בעהאנ־דעלט מיט מיסטרויען און צייטענווייז מיט עמטער קאצאפסקע ברוטאלעטע, ניט קוקענדיג דערויף וואס זייערע פאס־פארטען און זייערע פאפירען זיינען גע־ווען אין בעסטער אר־דנונג.

„מיר זיינען אנגעקומען קיין גראד־נא", דערצעהלט דער אמעריקאנער קא־רעספאנדענט, „נאר אין דעם מאמענט ווען דער צוג האט געדארפט אמגעהן. דער פארטער האט אונז ארויסגעשטופט אויף דער פלאטפארמע מיט אינזער באר־גאזש. מיר זיינען געפאהרען קיין ווילנא.

„פרעזוואל גיבאן, דער קארעספאנ־דענט פון דער לאנדאנער „קראניקעל", און איך האבען נור וואס געהאט איבער־געלעבט א ביטער שטיקעל צייט אויף דער מזרח פריסישער גרענעץ, בעת די דייר־טשען האבען זיך דאס צווייטע מאל מאל אריינגעריסען אין רוסלאנד. די דייטשען זיינען געווען אונגעפעהר 15 אדער 20 מייל פון גראדנא, און בין האט פון דער שטאדט געקענט זעהען, ווי גאנצע דער־פער זיינען איינגעוויקעלט אין פלאמען און רויך.

„מיר זיינען ארויף אויפ'ן טריין, מיט דער ערווארטונג צו האבען א רוהיגע, בע־קוועמליכע נאכט; אבער ניט קוקענדיג דערויף, וואס מיר האבען געהאט טיקעטס פאר ערשטע קלאסע פלעצער צום שלאפען, האט אונז דער ווערטער געלאזט וויסען, אז עס זיינען ניטא קיין ליידיגע בעטען. רוסישע אפיצערען האבען פערנומען אלע מעגליכע פלעצער אין צוג. אפילו קיין פלאץ צום זיצען איז ניט געווען צו קרי־גען.

„ביין אין ענטשויט איבער דיעזען צר־שטאנד, האבען מיר זיך אויסגערעדט דאס הארץ איינער פאר'ן אנדערען אין ענגליש. אין כמעט צוייף אויפ'ן שטעלט האבען זיך געעפענט די טהירען פון צוויי וואגאנען אז צוויי אפיצערען זיינען ארויסגעקומען אין קארידאר און האבען אנגעהויבען רוי־דען שנעל אויף רוסיש. ניט פערשטעהענ־דיג קיין ווארט, האבען מיר געבעטען זיי זאלען ריידען צו אונז פראנצויזיש אדער ענגליש. אבער מיר האבען געפונען, אז די אייניגע אויסלענדישע שפראך, וואס זיי ריידען איז דייטש. ניט קוקענדיג אויף אונזער פערזיכערונגען, אז מיר ריידען ענגליש, האבען זיי ניט אנדערש נור גע־וואלט, אז מיר זיינען דיי טשען.

„נאך אנדערע פערזאגען זיינען ארויס־געקומען פון זייערע וואגאנען און האבען אונז בעטראכט מיט פיינדליכע נייגע־ריגקייט. מיר האבען געצייגט אונזער אמעריקאנער און ענגלישע פאספארטע אבער דאס האט ניט געהאלפען צו פער־טרייבען זייער פערדאכט. א פריי, וועלכע האט געערדט פראנצויזיש, האט זיך א געבאטען צו זיין א פערמיטלערין צווישען אונז און די אפיצערען, אבער זי האט ניט געטויגט. אמת, אז זי האט פריי און ווילי איבערזעצט אלעס וואס די אפיצערען האבען אונז אונז געזאגט, אבער דערפאר האט זי זיך געשראקען איבערצוגעבען א רוסיש אונזערע שטארקע טענות און פאר ווירפע.

„ענדליך האב איך קוים גע'פועל'ט ב איהר צו זאגען די אפיצערען, אז ניבא איז אן ענגלישער אונטערטהאן און אז איך בין אמעריקאנער. איך האב פערלאנגט, אז אונזערע פאספארטען זאלען דורכגעקוק ווערען, כדי אונז צו בעפרייען פון יעדע פערדאכט. דיעזער פערלאנג האט, וויי־ווייז, געמאכט א גוטען אייגדרוק, אז דער עולם איז זיך פאנאנדערגעגאנגען ווייהרענד די אפיצערען זיינען געבליבע מיט אונז א פאר שטודענען אין קאריידאר ריידענדיג אויף א פריינדליכען אופן מכד דער מלחמה. דאן זיינען די אפיצערע

(פארטזעצונג אויף ביידוש 5)

Little Miss "MAIDEN" CANADA Registered

COWAN'S ALMOND NUT MILK CHOCOLATE

אט איז א מאכל
ריין און בעטעמפ

338

עס איז סיין פערגלייך
צווישען
O'Keefe's
ספעשעל
עקסטרא מיילד אייל
און אנדערע ביערען

אקיפ'ס איז פונקט וואס זיין נאמען ענטהאלט — אן עקסטרא מיילד אייל, פון ספעציעלער קוואליטעט עס איז דער גרויסער היים אייל — דאס ביער וואס ווערט געגוצט פון מענער און פרויען וואס ליעבען זיין אפעטיטליכען פלייוואר — און וועלכע וויסען דאס זיי בענייען זייער קראפט און שטארקייט מיט יעדער גלאז וואס זיי טרינקען.

איהר וועט הנאה האבען פון אקיפס ספעשעל עקסטרא מיילד אייל, אפילו ווען איהר געפינט אז גע־וועהנליך אייל איז צו שווער פאר זיך. אקיפ'ס איז עקסטרא מילד.

איצטיגער מלחמה וועט דער שאדען זיין אזוי גרויס, אז צווישען די אלע בעטהיי־ליגטע נאציאנען וועלען ניט זיין קיין זיג־גערס — עס וועלען זיין בלויז ליידענדע. נאך עטליכע אזעלכע מלחמות און דיא שטארקסטע פון די נאציאנען וועלען אב־געוויישט ווערען פון דער וועלט ביהנע."